

УДК: 911.3:338.488.2(477.82)

**КОЛЕКТИВНІ ЗАСОБИ РОЗМІЩУВАННЯ У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ:
СУЧАСНИЙ СТАН І ДИНАМІКА РОЗВИТКУ**

кандидат географічних наук, Павловська Т. С.

магістр, Оніщук І. М.

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
Україна, Луцьк

Представлено результати статистичного дослідження колективних засобів розміщування Волинської області за період 2011–2014 рр. Здійснено аналіз кількості засобів розміщування різних типів, їх динаміки в часі та просторового розподілу у межах області. Проаналізовано кількість ліжко-місць у колективних засобах розміщування, кількість розміщених осіб, у тому числі, іноземців, кількість ночівель, проведених приїжджими в цих закладах, середню тривалість перебування у них, коефіцієнт використання їх місткості, динаміку туристичних потоків за останні чотири роки, номерний фонд готелів та аналогічних засобів розміщування. На основі вихідних статистичних даних розраховано й проаналізовано середню заповнюваність одного місця та оборот одного місця за рік у готелях й аналогічних засобах розміщування та в спеціалізованих засобах розміщування.

Ключові слова: база відпочинку, готель, гуртожитки для приїжджих, дитячий санаторій, засоби розміщування, кемпінг, коефіцієнт використання місткості засобів розміщування, мотель, оборот одного місця засобів розміщування за рік, одноразова місткість засобів розміщування, пансіонат відпочинку, санаторій, санаторій-профілакторій, середня заповнюваність одного місця засобів розміщування, студентські літні табори, туристські бази.

Павловская Т. С., Оніщук И. Н. Коллективные средства размещения в Волынской области: современное состояние и динамика развития /

Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки, Украина, Луцк.

Представлены результаты статистического исследования коллективных средств размещения Волынской области за период 2011–2014 гг. Осуществлен анализ количества средств размещения разных типов, их динамики во времени и пространственного распределения в пределах области. Проанализировано количество кроватей-мест в коллективных средствах размещения, количество размещенных лиц, в том числе, иностранцев, количество ночевок, проведенных приезжими в этих учреждениях, среднюю продолжительность пребывания в них, коэффициент использования их вместительности, динамику туристических потоков за последние четыре года, номерной фонд отелей и аналогичных средств размещения. На основе исходных статистических данных рассчитаны и проанализированы средняя заполняемость одного места и оборот одного места за год в отелях и аналогичных средствах размещения и в специализированных средствах размещения.

Ключевые слова: база отдыха, отель, общежития для приезжих, детский санаторий, средства размещения, кемпинг, коэффициент использования вместительности средств размещения, мотель, оборот одного места средств размещения за год, одноразовая вместительность средств размещения, пансионат отдыха, санаторий, санаторий-профилакторий, средняя заполняемость одного места средств размещения, студенческие летные лагеря, туристические базы.

Pavlovska T.S., Onischuk I.M. Communal agent institutions in Volyn region: the present day state and the development dynamics / Lesya Ukrainka Eastern European National University, Ukraine, Lutsk

The article contains the results of the statistical research of the communal agent institutions in Volyn region in the period of 2011-2014. The amount of different types of agent institutions, their time dynamics and location distribution within the region had been investigated. The number of berths in communal agent institutions, the quantity of settled individuals including foreigners, the amount of visitors'

lodgings in the institutions and the average duration of agent in them, the operating ratio of their holding capacity, the dynamics of tourists circulation for last four years, the hotel rooms bank and similar residential institutions had been ascertained. On the basis of initial statistic data the average occupancy rate of a single berth and the turnover of the latter within the hotels, similar and specialized residential institutions over a year had been calculated and analyzed.

Keywords: a rest area, a hotel, a hostel, a nursing home for children, an agent institutions, camping, an operating ratio of the agent institutions' holding capacity, a motel, a turnover of a single berth within the residential institutions, one-time holding capacity of the agent institutions, a guest house, a health resort, a health centre, an average holding capacity of a single berth in agent institutions, a student summer camp, tourist rest areas.

Вступ. Волинь володіє значним туристсько-рекреаційним потенціалом, представленим багатими природними ресурсами, значною історико-культурною спадщиною, розвинутими самотніми народними мистецтвами. Але для успішного розвитку туристичної галузі не менш важливе значення мають готельне та ресторанне господарство, транспортна система та зв'язок, мережа закладів культури та відпочинку тощо. Належний рівень їхнього розвитку сприяють підвищенню мобільності людей, розширенню їх контактів, обміну досвідом, організації різноманітних заходів, оздоровленню й відпочинку. Брак засобів розміщування ускладнює ці процеси. Тому вивчення стану й динаміки функціонування готельної сфери має вагомим значення у дослідженні туристичної галузі міста чи регіону, визначенні стратегічних орієнтирів її розвитку, адже послуги з розміщення є одним із найважливіших елементів туризму й, по суті, детермінують саме поняття „туризм”.

Серед науковців, які досліджують сучасний стан і динаміку розвитку індустрії гостинності України та її регіонів І. Асмолова, С. Байлик, М. Бойко, Л. Воротина, С. Галасюк, В. Герасименко, О. Гусєва, В. Карсекін, Т. Коломієць, Г. Круль, Н. Кузнєцова, О. Любіцева, М. Мальська, Ю. Маначинська, І. Мініч, О. Милашко, С. Нездоймінов, І. Пандяк, І. Писаревський, Л. Польова, П.

Пуцентейло, Х. Роглев, В. Руденко, І. Сегеда, К. Семенова, С. Сидорук, С. Скибінський, О. Стецюк, О. Сьомко, Т. Ткаченко, В. Федорченко та ін. [1–11]. Вивченням цієї теми на Волині останніми роками займались О. Гаталяк, І. Єрко, Л. Ільїн, О. Ільїна, Н. Коленда, Н. Коцан, В. Лажнік, Р. Мазурець, О. Міщенко, В. Павлов, Л. Черчик та ін. [12–15].

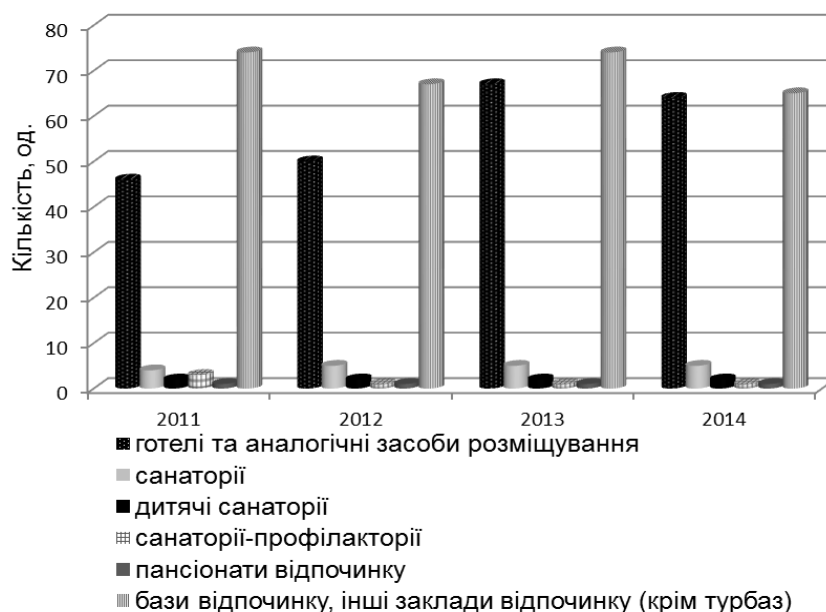
Формулювання мети статті та завдань. Метою статті є статистичний аналіз сучасного стану й динаміки розвитку системи колективних засобів розміщування Волинської області. Для досягнення поставленої мети вирішувались такі завдання: 1) опрацювати теоретико-методологічні основи аналізу розвитку індустрії гостинності; 2) вивчити історію досліджень стану готельної та санаторно-курортної сфер в Україні та області; 3) проаналізувати спектр типів засобів розміщування туристів на Волині, з'ясувати динаміку їхньої кількості впродовж 2011–2014 рр. та просторовий розподіл в межах досліджуваної території; 4) проаналізувати динаміку кількості ліжко-місць у колективних засобах розміщування, кількості розміщених осіб, у тому числі, іноземців, кількості ночівель, проведених приїжджими в цих закладах, середню тривалість перебування у них, коефіцієнт використання їх місткості, динаміку туристичних потоків за останні чотири роки, номерний фонд готелів та аналогічних засобів розміщування, порівняти зазначені показники у готелях та аналогічних засобах розміщування і спеціалізованих засобах розміщування; 5) розрахувати й проаналізувати середню заповнюваність одного місця та оборот одного місця за рік у готелях й аналогічних засобах розміщування та в спеціалізованих засобах розміщування; 6) виявити сучасні тенденції розвитку сфери розміщування туристів досліджуваної території.

Стаття базується на матеріалах Головного управління статистики у Волинській області, Департаменту інфраструктури та туризму Волинської облдержадміністрації, сучасних наукових працях дослідників туристсько-рекреаційного комплексу Волинської області. Застосовано такі методи дослідження як порівняльно-географічний, математичний, статистичний, графічний, картографічне моделювання тощо.

Виклад основного матеріалу. Закладами розміщування туристів називають будь-які об'єкти, де туристам надають епізодично чи регулярно місце для ночівлі [5]. Стандартна міжнародна класифікація засобів розміщування передбачає розподіл їх на дві групи – індивідуальні (особисте неосновне житло; кімнати, квартири та будинки, орендовані у приватних осіб чи в агентствах тощо) та колективні. Останні, на відміну від індивідуальних, повинні підлягати єдиному керівництву, приймати оплату за встановленими цінами та надавати певний комплекс послуг з обслуговування туристів [3]. У відповідності до статистичних стандартів колективні засоби розміщування розподіляють на такі типи: 1) готелі та аналогічні засоби розміщування (готель, мотель, готельно-офісний центр, кемпінг, клуб із приміщенням для проживання, гуртожиток для приїжджих, туристська база, гірський притулок, студентський літній табір та інші місця для тимчасового розміщування); 2) спеціалізовані засоби розміщування (санаторій, дитячий санаторій, пансіонат з лікуванням, дитячий заклад оздоровлення цілорічної дії, дитячий центр, санаторій-профілакторій, бальнеологічна лікарня, грязелікарня, будинок відпочинку, пансіонат відпочинку, база відпочинку, оздоровчий заклад 1-2 денного перебування) [7].

Станом на 2014 рік у Волинській області сформувався певний ринок послуг гостинності, який представлений готелями та аналогічними засобами розміщування (мотелі, кемпінги, гуртожитки для приїжджих, туристські бази, студентські літні табори), спеціалізованими засобами розміщування (санаторії, дитячі санаторії, санаторії-профілакторії, пансіонати відпочинку, бази та інші заклади відпочинку (крім турбаз) [17].

Упродовж 2011–2014 рр. кількість цих закладів дещо змінювалася (рис. 1). Кількість готелів та аналогічних засобів розміщування зростала до 2013 р., а у 2014 р. їх стало на 3 одиниці менше. Чисельність санаторіїв, дитячих санаторіїв, санаторіїв-профілакторіїв, пансіонатів відпочинку була майже незмінною. Кількість баз відпочинку та інших закладів відпочинку (крім турбаз) з року в рік коливалася майже на одну й ту ж величину – 7–9 одиниць.

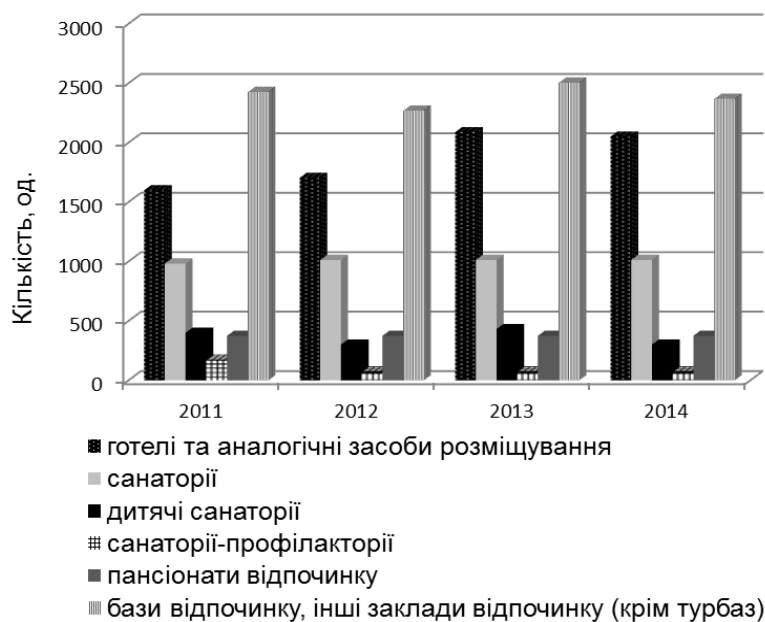
Рис. 1. Динаміка чисельності колективних засобів розміщування у Волинській області (за даними Головного управління статистики у Волинській області)

Найбільше готелів та аналогічних засобів розміщування зосереджено в Луцькому (з урахуванням обласного центру) та в Шацькому районах: станом на початок 2014 р. відповідно 20 і 15, у Старовижівському й Горохівському районах вони відсутні. Найбільше готелів нараховується у Луцьку та Луцькому районі, мотелі представлені в Луцьку, Луцькому та Ківерцівському районах, кемпінги – лише в Любомльському, а гуртожитки для приїжджих – тільки в Луцькому районах, інші місця для тимчасового розміщування (туристичні бази, студентські літні табори) є в Луцьку, Ковелі, Ківерцівському, Ковельському, Локачинському, Луцькому, Любешівському, Любомльському, Рожищенському, Турійському, Шацькому районах (в останньому – найбільше – 15 од.).

Щодо спеціалізованих засобів розміщування, то на Волині функціонують санаторій матері й дитини „Пролісок” Ківерцівського району, „Турія” Ковельського району, санаторій „Лісова пісня” Шацького району, санаторій „Шахтар” Іваничівського району, тубсанаторій „Колки” Маневицького району, дитячі санаторії „Згорани” Любомльського та „Дачний” Ківерцівського районів, санаторій-профілакторій Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, пансіонат відпочинку „Шацькі озера”. Найбільше баз

відпочинку зосереджено в Шацькому і Старовижівському районах. Найпопулярніші серед туристів бази відпочинку розташовані на території Шацького національного природного парку [14].

Одним з важливих показників у готельній сфері, що використовується для оцінки потенціалу туристського центру або регіону щодо приймання туристів й чітко визначає ємкість засобів розміщування та реальну можливість їх приймання в даному туристському центрі, є кількість ліжко-місць [9]. Як бачимо з рис. 2, найбільшу кількість місць на Волині мають бази відпочинку та готелі й аналогічні засоби розміщування. У цілому динаміка кількості ліжко-місць відповідає динаміці кількості відповідних засобів розміщування за досліджуваний період. Відмітимо лише, що попри незмінну кількість дитячих санаторіїв – 2, кількість ліжко-місць у них упродовж 2011–2014 р. змінювалася щороку.

Рис. 2. Кількість ліжко-місць у колективних засобах розміщування (за даними Головного управління статистики у Волинській області)

Що стосується номерного фонду готелів та аналогічних засобів розміщування, то за вказаний період простежується чітка тенденція до його збільшення: 2011 р. – 891, 2012 р.– 949, 2013 р. – 1137, 2014 р. – 1141 номерів. Відмітимо, що при такій динаміці у готелях та аналогічних засобах розміщування у 2014 р. порівняно з попередніми роками відмічається деяке

скорочення їх одноразової місткості (див. рис. 2). Такі зміни, очевидно, пов'язані з переплануванням двомісних та більше номерів в одномісні з підвищеним рівнем комфорту. За типами закладів найбільша частка (понад 70 %) номерів припадає на готелі, 21 % номерів сконцентровано в інших місцях для тимчасового розміщування (туристські бази, студентські літні табори), 3,7 % номерів – у мотелях, 3,1 % – у гуртожитках для приїжджих, 1,8 % – у кемпінгах. Більшість номерів у готелях та аналогічних засобах розміщування належить до першої категорії (станом на кінець 2014 р. 528 од., що складає 46,3 % номерного фонду), до вищої категорії відносять 230 номерів, до другої категорії – 35 номерів, до третьої – 60. Номери вищої категорії присутні переважно в готелях, хоча декілька є в кемпінгах і туристичних базах.

Колективні засоби розміщування є одним із джерел даних про туристичні потоки. Основними показниками туристичних потоків є кількість розміщених, у тому числі, іноземців, кількість ночівель, проведених приїжджими в цих закладах, та середня тривалість перебування у них [7].

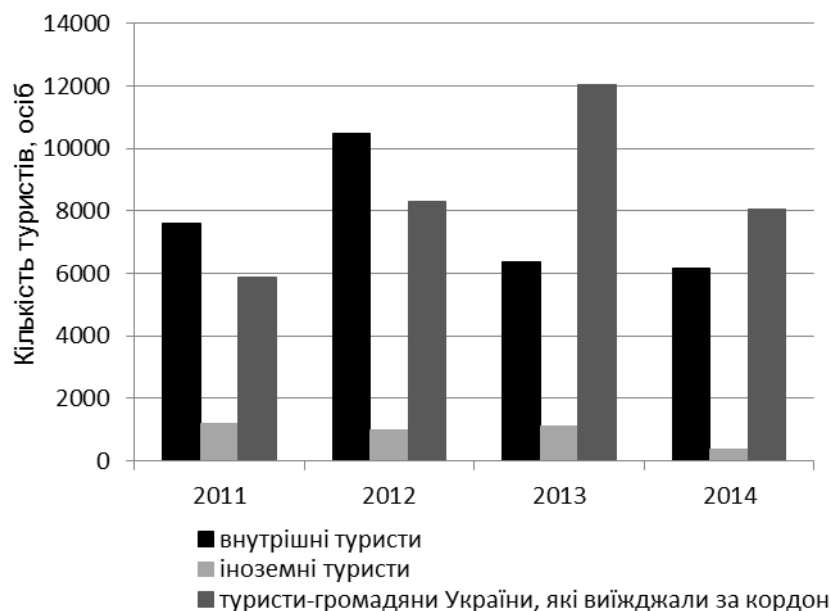
Послугами колективних засобів розміщування у 2014 р. на Волині скористалися 108129 осіб (табл. 1). Понад 70 % з них були розміщені у готелях та аналогічних засобах розміщування. За останні чотири роки найбільше приїжджих було зафіксовано в 2013 р. Загалом динаміка кількості розміщених осіб має коливальний характер: рік за роком характеризуються почерговими зростаннями й спаданнями величин. Щодо іноземців, які проживали на Волині в колективних засобах розміщування, то понад 97 % з них зупинялися в готелях та аналогічних засобах, із спеціалізованих засобів розміщування вони найчастіше обирали пансіонат відпочинку „Шацькі озера” та санаторії (зазвичай по 1-2 % з усіх іноземних туристів у названих типах закладів). Щодо динаміки кількості іноземних прибулих, які проживали в колективних засобах розміщування, то ця величина поступово зростала протягом 2011-2013 рр., а в 2014 різко скоротилася (див. табл. 1).

**Динаміка основних показників діяльності колективних засобів
розміщування Волинської області [16; 17]**

Показники	2011	2012	2013	2014
Кількість колективних засобів розміщування, од.	130	126	150	138
в тому числі:				
– готелів та аналогічних засобів розміщування;	46	50	67	64
– спеціалізованих засобів розміщування	84	76	83	74
Одноразова місткість, місць				
– у готелях та аналогічних засобах розміщування;	1598	1702	2086	2049
– в спеціалізованих закладах розміщування	4356	4029	4394	4128
Кількість розміщених осіб				
у колективних засобах розміщування, осіб	116684	101738	117939	108129
в тому числі:				
– в готелях та аналогічних засобах розміщування,	84623	70327	85182	76067
з них іноземці;	8167	9031	10396	5725
– в спеціалізованих засобах розміщування	32061	31411	32757	32062
з них іноземці	346	210	304	32
Кількість фактично наданих ліжко-днів				
– у готелях та аналогічних засобах розміщування	176422	167806	177688	171529
– в спеціалізованих засобах розміщування	418219	401821	384023	372440
Середня тривалість перебування, днів				
– у готелях та аналогічних засобах розміщування	2,1	2,4	2,1	2,3
– в спеціалізованих засобах розміщування	10,1	12,8	11,7	11,6
Середня заповнюваність одного місця, осіб/місце				
– у готелях та аналогічних засобах розміщування	53,0	41,3	40,8	37,1
– в спеціалізованих засобах розміщування	7,4	7,8	7,5	7,8
Оборот одного місця за рік, днів				
– у готелях та аналогічних засобах розміщування	110,4	98,6	85,2	83,7
– в спеціалізованих засобах розміщування	96,01	99,7	87,4	90,9
Коефіцієнт використання місткості				
– готелів та аналогічних засобів розміщування;	0,31	0,32	0,30	0,28
– спеціалізованих засобів розміщування	0,52	0,51	0,50	0,53

Для розуміння перспектив розвитку сфери готельних послуг важливе значення мають стан і тенденції ринку туристичних послуг. Динаміка туристичних потоків за останні чотири роки, що подана на рис. 3, відображає зменшення з 2012 р. кількості туристів, які подорожували в межах країни, суттєве зростання упродовж 2011–2013 рр. кількості туристів-громадян України, які виїжджали за кордон та значне їх зменшення у 2014 р. Такі тенденції в туристичній галузі значною мірою продиктовані суспільно-політичними та економічними обставинами в нашій країні протягом останніх двох років. Також чітко вираженим є різке зменшення іноземних туристів у 2014 р. порівняно з попередніми роками (див. рис. 3).

Рис. 3. Динаміка туристичних потоків за видами туризму у Волинській області (за даними Головного управління статистики у Волинській області)

За статистичними даними найчастіше іноземні туристи прибували на Волинь із Російської Федерації, Азербайджану, Білорусії, Польщі, Німеччини, Угорщини, Туркменістану, Австрії. Хоча співвідношення прибулих із цих країн з року в рік було змінним, однак лідерами за кількістю тривалий час були туристи-іноземці з Російської Федерації (у 2011 – 96,2 % (1148 осіб), у 2012 р. – 96,0 % (951 особа) у 2013 р. – 93,3 % (1022 особи), 2014 – 100 % (349 осіб) [16; 17]. Як бачимо, суспільно-політичні відносини, які склалися на початок 2014 р.

між Україною та Російською Федерацією, відобразилася на туристичних потоках із закордону, у тому числі й з Росії, і, таким чином, привели до зменшення загальної кількості приїжджих на Волинь.

Важливим параметром діяльності закладів розміщування є показник – надано ліжко-днів або кількість ночівель, проведених приїжджими. Він характеризує загальний час перебування всіх обслугованих приїжджих за період та дорівнює сумі фактичних днів перебування кожним туристом. Фактичне значення цього показника, як правило, менше за можливе, бо не всі місця, не всі номери є зайнятими кожен день [8].

З-поміж усіх фактично проведених ліжко-днів у колективних засобах розміщування Волинської області майже 70 % припадає на спеціалізовані, близько 30 % – на готелі й аналогічні засоби розміщування. Щодо динаміки цього показника протягом 2011–2014 рр., то його величини дещо варіювали (див. табл. 1). Найбільша кількість ночівель, проведених приїжджими у готелях та аналогічних засобах розміщування, відмічається у 2013 р. (див. табл.1), оскільки й кількість приїжджих за аналізований період була найвищою цього року. Найбільша частка з усіх наданих ліжко-днів у готелях та аналогічних засобах розміщування характерна для готелів (близько 70 %), у спеціалізованих засобах розміщування – для санаторіїв (близько 55–60%).

Показником використання ресурсів засобів розміщування, ритмічності їх роботи є коефіцієнт використання місткості. Відомо, що при зменшенні попиту засоби розміщування не можуть реалізувати свої послуги в інший час в іншому місці, і якщо вони залишилися невикористаними, то прибуток буде втрачений, оскільки послуги не можна накопичувати, зберігати [1]. Аналіз статистичних даних дозволяє констатувати, що коефіцієнт використання місткості колективних засобів розміщування Волині дуже низький (близько 0,3 в середньому по області, тоді як завантаженість підприємств у середньому має складати від 0,60 до 0,72) [1] (див. табл.1), у деяких адміністративних районах області він близький до критичного (рис. 4). Чотири адміністративних райони області (Володимир-Волинський, Іваничівський, Старовижівський,

Горохівський) не мають колективних засобів розміщування, тому й аналізований показник тут рівний нулю. Зауважимо, що при розрахунку даного коефіцієнта для адміністративних районів показники міст обласного підпорядкування (Володимир-Волинський, Ковель, Луцьк, Нововолинськ) не враховувалися.

Рис.4. Коефіцієнт використання місткості колективних засобів розміщування Волинської області в розрізі адміністративних районів

На основі вихідних статистичних даних можна розрахувати середню заповнюваність одного місця (відношення кількості обслугованих туристів до

одноразової місткості) та оборот одного місця за рік (відношення наданих місце-днів до одноразової місткості) в засобах розміщування. Перший показник демонструє скільки обслугованих туристів припадає в середньому на одне місце, другий – скільки днів на рік у середньому було зайнятим одне місце засобів розміщування [8].

Як бачимо з табл. 1, середня заповнюваність одного місця у готелях та аналогічних засобах розміщування впродовж 2011–2014 рр. з року в рік знижувалася з 53,0 до 37,1 осіб/місце. Це пов'язане з тим, що з 2011 до 2012 рр. одноразова місткість готелів та аналогічних засобів розміщування зросла на 6,5 %, а кількість обслуговуваних туристів при цьому зменшилася на 16,9 %, з 2012 до 2013 рр. темпи приросту кількості місць в готелях та аналогічних засобах розміщування були більшими, ніж кількості обслуговуваних приїжджих в них, а з 2012 до 2013 р. відмічається значне (на 10,7 % порівняно з попереднім роком) зниження кількості обслуговуваних приїжджих при значно менших темпах скорочення одноразової місткості в готелях та аналогічних засобах розміщування. Враховуючи таку динаміку, результат ділення кількості обслугованих туристів до одноразової місткості готелів та аналогічних засобів розміщування з року в рік виявлявся меншим від попереднього. Оскільки тенденції щорічних змін наданих місце-днів упродовж 2011–2014 рр. такі ж, як і кількості обслуговуваних туристів, то ще один розрахований показник – оборот одного місця за рік в готелях та аналогічних засобах розміщування теж зменшувався з року в рік упродовж аналізованого періоду.

Що стосується середньої заповнюваності одного місця в спеціалізованих засобах розміщування, то вона почергово зростала або спадала від року до року майже на одну й ту ж величину. Збільшення показника у 2012 р. порівняно з попереднім пов'язане зі значно більшими темпами скорочення місткості засобів розміщування (на 7,5 %), ніж кількості обслуговуваних приїжджих (на 2 %) за цей час. Зменшення показника у 2013 р. зумовлене удвічі вищими темпами зростання місткості цих закладів розміщування, ніж обслуговуваних туристів у них. Зростання середньої заповнюваності одного місця в спеціалізованих

засобах розміщування у 2014 р. пояснюється тим, що темпи скорочення місткості цих закладів були утричі вищими, ніж темпи скорочення кількості розміщених осіб у них.

Оборот одного місця за рік в спеціалізованих засобах розміщування Волинської області теж має коливальний характер змін з року в рік, як і показник середньої заповнюваності одного місця.

Висновки. Волинська область недостатньо забезпечена колективними засобами розміщування, крім того, існує диспропорція у територіальній забезпеченості регіону: найбільше таких закладів зосереджено в Луцькому (з урахуванням обласного центру), Шацькому, Старовижівському районах, найменше – в Іваничівському, Локачинському, Любешівському, Ратнівському, Рожищенському районах, у Горохівському районі вони взагалі відсутні.

Серед готелів та аналогічних засобів розміщування переважають підприємства невеликої місткості. Найбільше таких закладів зосереджено в Луцьку, Ковелі, Любомльському, Луцькому та Шацькому районах; у Володимир-Волинському, Горохівському, Іваничівському та Старовижівському районах вони відсутні (якщо не брати до уваги міста обласного підпорядкування). Позитивними змінами у динаміці розвитку цих закладів є збільшення їхнього номерного фонду.

Спеціалізованих засобів розміщування найбільше у Шацькому й Старовижівському районах, у Горохівському, Локачинському, Любешівському, Ратнівському та Рожищенському районах їх нема. Серед цих закладів за кількістю домінують бази відпочинку та інші заклади відпочинку (крім турбаз).

Із загальної кількості осіб, які скористалися послугами колективних засобів розміщування на Волині, переважна більшість (понад 70 %) перебувала у готелях та аналогічних засобах розміщування, близько 30 % – у спеціалізованих засобах розміщування. Динаміка кількості розміщених осіб має коливальний характер: рік за роком характеризується почерговими зростаннями й спаданнями величин. Динаміка кількості ліжко-місць відповідає динаміці кількості відповідних засобів розміщування за досліджуваний період.

З усіх проведених ліжко-днів у колективних засобах розміщування Волинської області майже 70 % припадає на спеціалізовані засоби, близько 30 % – на готелі й аналогічні засоби розміщування. Це пояснюється тим, що середня тривалість перебування у спеціалізованих засобах розміщування у 5-6 разів є вищою, ніж у готелях та аналогічних засобах розміщування.

Негативними тенденціями у розвитку готелів та аналогічних засобів розміщування Волинської області є зменшення середньої заповнюваності одного місця, обороту одного місця за рік, коефіцієнту використання місткості. Несприятливо позначається на діяльності цих закладів розміщування різке скорочення кількості іноземних туристів, а, відповідно й обслугованих іноземних приїжджих, що спостерігається з минулого року.

Показники діяльності спеціалізованих засобів розміщування мають переважно циклічний характер змін в часі: зменшення їх величин змінюється наступним їх зростанням і навпаки, зростання змінюється зменшенням з року в рік впродовж 2011–2014 рр. Зменшення таких показників як кількість розміщених осіб, кількість фактично наданих ліжко-днів, середня тривалість перебування у 2014 р. порівняно з попереднім роком у спеціалізованих засобах розміщування має менші темпи, ніж у готелях та аналогічних засобах розміщування. Натомість такі показники, як середня заповнюваність одного місця, оборот одного місця, коефіцієнт використання місткості у спеціалізованих засобах розміщування в 2014 р. зросли, порівняно з 2013 р., що є позитивним у їхній діяльності.

Таким чином, мережа колективних засобів розміщування у Волинській області характеризується нестійкими тенденціями розвитку. На функціонуванні готельної й туристичної індустрії позначаються економічні та суспільно-політичні кризи, посилення чи зменшення податкового й регуляторного тиску, різке падіння чи зростання доходів населення, спад чи підвищення ділової та туристичної активності, сезонні коливання попиту і неможливість створення запасів специфічного продукту готельної послуги, зростання цін на послуги й недостатній рівень якості обслуговування, організаційний консерватизм

процесу управління тощо. Зважаючи на географічне положення Волині, її багатий рекреаційний та туристичний потенціал, розвиток сфери закладів розміщення туристів є актуальним завданням як місцевого, так і державного рівня. Одним із потужних чинників розвитку туризму на Волині, а заодно й відродження сільської місцевості, може стати сприяння у створенні та функціонуванні агроготелів, агросадиб. Така специфічна форма надання послуг гостинності може стати візитівкою не тільки в межах країни, а й у міжнародному просторі.

Література:

1. Асмолова І. М. Проблеми, перспективи удосконалення управління приватними готелями в умовах підготовки та проведення в Україні „Євро-2012” / Асмолова І. М., Воротіна Л. І. // Наук. вісник ЧДІЕУ. – 2012. – № 1 (13). – С. 190–194.
2. Байлик С. І. Готельне господарство. Проблеми, перспективи, сертифікація / С. І. Байлик. – К. : ВІРА-Р, 2001. – 208 с.
3. Галасюк С. С. Проблеми визначення ємності готельної бази в Україні / Галасюк С. С. // Наук. вісник Ужгород. нац. ун-ту. Серія „Економіка”. – 2011. – Спецвипуск 33. – Ч. 3. – С. 36–41.
4. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг / О. О. Любіцева. – К.: Альтпрес, 2003. – 435 с.
5. Мальська М. П. Готельний бізнес: теорія та практика. Підручник. 2-е вид. перероб. та доп./ М. П. Мальська, І. Г. Пандяк – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 472 с.
6. Маначинська Ю. А. Сутність і специфіка готельних послуг, класифікація засобів розміщення туристів / Маначинська Ю. А. // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. – 2010. – Вип. 4. – С. 211–217.
7. Милашко О. Г. Колективні засоби розміщування як об’єкт статистичного вивчення / Милашко О. Г. // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. / голов. ред. М. І. Зверяков; Одеський нац. екон. ун-т. – Одеса, 2014. – Випуск 2 (53). – С. 202–206.

8. Милашко О. Г. Характеристика показників експлуатації підприємств готельного господарства Одеського регіону [Електронний ресурс] / Милашко О.Г., Семенова К.Д. – Режим доступу : <http://dspace.oneu.edu.ua>
9. Організація туризму: підручник / [І. М. Писаревський, С. О. Погасій, М. М. Поколотна та ін.; за ред. І. М. Писаревського]. – Х.: ХНАМГ, 2008. – 541 с.
10. Писаревський І. М. Тенденції розвитку готельного господарства в регіоні: вектор пріоритетів / І. М. Писаревський, І. В. Сегеда // Економіка та управління в туризмі і готельному господарстві. – 2014. – Вип. 115. – С. 83–87.
11. Руденко В. П. Основи готельної справи [Електронний ресурс] / В. П. Руденко. – Режим доступу : <http://pidruch-niki.ws/14170120/turizm/>.
12. Гаталяк О. М. Туристична інфраструктура Волинської області: сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку / О. М. Гаталяк // Вісник Львів. нац. ун-ту. ім. І. Франка. Серія: міжнародні відносини. – 2012. – Вип. 29. Ч. 1. – С. 30–35.
13. Мазурець Р. Р. Територіально-рекреаційний комплекс Волинської області : автореф. дис. ... канд. геогр. наук : 11.00.02 / Р. Р. Мазурець; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2014. – 20 с.
14. Черчик Л. Сучасний стан туристично-рекреаційного комплексу Волинської області: Монографія. Частина 2 / Л. Черчик, О. Міщенко, І. Єрко; МОНУ. – Луцьк : Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2014. – 154 с.
15. Черчик Л. Туристично-рекреаційний комплекс Волинської області: передумови розвитку : Монографія. Частина 1 / Л. Черчик, О. Міщенко, І. Єрко; МОНУ. – Луцьк : Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2014. – 128 с.
16. Основні показники роботи готелів та аналогічних засобів розміщення (2000-2013 рр.) / Головне управління статистики у Волинській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>

17. Туристична діяльність на Волині у 2014 р.: буклет / відпов. за випуск Берегович Н. Д. // Головне управління статистики у Волинській області. – Луцьк, 2015. – 6 с.

References:

1. Asmolova I. M. Problemy, perspektyvy udoskonalennya upravlinnya pryvatnyy hotelyamy v umovakh pidhotovky ta provedennya v Ukraini „Yevro-2012” / Asmolova I. M., Vorotina L. I. // *Nauk. visnyk ChDIEU*. – 2012. – # 1 (13). – S. 190–194.
2. Baylyk S. I. Hotel'ne hospodarstvo. Problemy, perspektyvy, sertyfikatsiya / S. I. Baylyk. – K. : VIRA-R, 2001. – 208 s.
3. Halasyuk S. S. Problemy vyznachennya yemnosti hotel'noyi bazy v Ukrayini / Halasyuk S. S. // *Nauk. visnyk Uzhhorod. nats. un-tu. Seriya „Ekonomika”*. – 2011. – Spetsvypusk 33. – Ch. 3. – S. 36–41.
4. Lyubitseva O. O. Rynok turystychnykh posluh / O. O. Lyubitseva. – K.: Al'tpres, 2003. – 435 s.
5. Mal's'ka M. P. Hotel'nyy biznes: teoriya ta praktyka. Pidruchnyk. 2-e vyd. pererob. ta dop./ M. P. Mal's'ka, I. H. Pandyak – K.: Tsentr uchbovoyi literatury, 2012. – 472 s.
6. Manachyns'ka Yu. A. Sutnist' i spetsyfika hotel'nykh posluh, klasyfikatsiya zasobiv rozmishchennya turystiv / Manachyns'ka Yu. A. // *Visnyk Chernivets'koho torhovel'no-ekonomichnoho instytutu*. – 2010. – Vyp. 4. – S. 211–217.
7. Mylashko O. H. Koleyktivni zasoby rozmishchuvannya yak ob'yekt statystychnoho vyvchennya / Mylashko O. H. // *Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen' : zb. nauk. pr. / holov. red. M. I. Zvyeryakov; Odes'kyy nats. ekon. un-t.* – Odesa, 2014. – Vypusk 2 (53). – S. 202–206.
8. Mylashko O. H. Kharakterystyka pokaznykiv ekspluatatsiyi pidpryyemstv hotel'noho hospodarstva Odes'koho rehionu [Elektronnyy resurs] / Mylashko O.H., Semenova K.D. – Rezhym dostupu : <http://dspace.oneu.edu.ua>

9. Orhanizatsiya turyzmu: pidruchnyk / [I. M. Pysarevs'kyy, S. O. Pohasiy, M. M. Pokolodna ta in.; za red. I. M. Pysarevs'koho]. – Kh.: KhNAMH, 2008. – 541 s.
10. Pysarevs'kyy I. M. Tendentsiyi rozvytku hotel'noho hospodarstva v rehioni: vektor priorytetiv / I. M. Pysarevs'kyy, I. V. Seheda // Ekonomika ta upravlinnya v turyzmi i hotel'nomu hospodarstvi. – 2014. – Vyp. 115. – S. 83–87.
11. Rudenko V. P. Osnovy hotel'noyi spravy [Elektronnyy resurs] / V. P. Rudenko. – Rezhym dostupu : <http://pidruch-niki.ws/14170120/turizm/>.
12. Hatalyak O. M. Turystychna infrastruktura Volyns'koyi oblasti: suchasnyy stan, problemy i perspektyvy rozvytku / O. M. Hatalyak // Visnyk L'viv. nats. un-tu. im. I. Franka. Seriya: mizhnarodni vidnosyny. – 2012. – Vyp. 29. Ch. 1. – S. 30 – 35.
14. Mazurets' R. R. Terytorial'no-rekreatsiyyny kompleks Volyns'koyi oblasti : avtoref. dys. ... kand. heohr. nauk : 11.00.02 / R. R. Mazurets'; L'viv. nats. un-t im. I. Franka. – L'viv, 2014. – 20 c.
15. Cherchyk L. Suchasnyy stan turystychno-rekreatsiyynoho kompleksu Volyns'koyi oblasti: Monohrafiya. Chastyna 1 / L. Cherchyk, O. Mishchenko, I. Yerko; MONU. – Luts'k : Skhidnoyevropeys'kyy natsional'nyy universytet imeni Lesi Ukrayinky, 2014. – 154 s.
16. Cherchyk L. Turystychno-rekreatsiyyny kompleks Volyns'koyi oblasti: peredumovy rozvytku : Monohrafiya. Chastyna 1 / L. Cherchyk, O. Mishchenko, I. Yerko; MONU. – Luts'k : Skhidnoyevropeys'kyy natsional'nyy universytet imeni Lesi Ukrayinky, 2014. – 128 s.
17. Osnovni pokaznyky roboty hoteliv ta analohichnykh zasobiv rozmishchennya (2000-2013 rr.) / Holovne upravlinnya statystyky u Volyns'kiy oblasti [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>
18. Turystychna diyal'nist' na Volyni u 2014 r.: buklet / vidpov. za vypusk Berehovych N. D. // Holovne upravlinnya statystyky u Volyns'kiy oblasti. – Luts'k, 2015. – 6 s.